

Türk Dil Kurumu Başkanı

Prof. Dr. Mustafa S. KAÇALIN'ın

2017 Türk Dili Yılı Tanıtma Toplantısı'nı Açış Konuşması

Dilimiz Kimliğimizdir

Sayın Başbakan Yardımcım,

Sayın Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Başkanım,

Kıymetli misafirler,

Musiki eğlenmenin ve dinlenmenin bir parçası olarak görülse de tespit ve değerlendirme olarak fiziğin, tesir ve yararlanma olarak tıbbın dalına girer. Bir musiki parçasıyla hüzünlenir, dinlenir, dirilir, dincelirsiniz.

Dil anlaşmanın ve haberleşmenin bir parçası olarak görülse de donanım olarak beynin, tesir ve tezahür olarak milletin alanına girer.

Dili kullanmak için anlamak gerekir. Dilin bir anlaşma-bildirişme aracı olduğunu kabullenmek, içine her türlü işaretleşmenin girebileceği ilkel-göçebe seviyede; bir düşünme-üretim aracı olduğunu kabullenmek ise içine düşünülebilen bir işaretleşmenin girebileceği ileri-yerleşik seviyede bir kabuldür.

Dil olmasaydı anlam denilen yumağı çözemez, anlatım denilen dokumayı öremezdik. Biz dil ile gördüğümüzü düşünüyor, bildiğimizi bildiriyor-

ruz. Bu dil ile gönül sözümüzü söylüyor, dediğimizi dinletiyoruz. Nesnelerin iç yüzünü kavrayamasaydık dış görünüşünü anlatabilir miydik?

Bir ırka mensup kimselerin heyet-i mecmuasına millet denilmesi yenedir. Millet, bir toprak üstünde yaşayan müşterek menşe ve lisana veya öteden beri müşterek menfaatlara malik olan bir insan zümresidir. Millet din, dil ve toprak üçgenindeki kader birliğidir.

Peki, millet gider ulus gelirse ne olur? Dış görünüşüyle bir yabancı kelime gider öbür yabancı kelime gelir. İç görünüşüyle hafıza elden gider. Beyin sarsıntısı yaşarsınız. Ezik şahsiyetli olur ve bükük boyunlu kalırsınız. Hafızanız boşalır. Fetih ruhu ile gittiğiniz yerden işgalci ithamı ile geri çıkarılırsınız. Bu coğrafyada kazandığınız dil ağzınızdan giderse bu coğrafyada kazandığınız toprak da altınızdan kayar. Vatan ve iskân mefhumu kalkar. Adlandırmalarınızı siz yapamaz olursunuz.

Yirmi beş yaşındaki bir Alman, Goethe’yi okuyor bir Türk, Şeyh Galib’i okuyamıyorsa, yirmi beş yaşındaki bir Fransız, Jean-Jacques Rousseau’yu okuyor bir Türk, Şeyh Galib’i okuyamıyorsa; yirmi beş yaşındaki bir Rus, Puşkin’i okuyor, bir Türk, Şeyh Galib’i okuyamıyorsa “Türk’ün galibiyeti bir hülyadır” ağdını söylemek düşer. Millet harcı, hasar görmüş demektir.

Avrupa liselerinde Grekçe ve Latince okutulması, Roma’yı diriltmek hayallerine kaynaklık etmediği gibi Türkiye liselerinde Arapça ve Osman-

lica okutulması da Kızılalma emellerini beslemeyecektir. Turan ise hayalde kalmış bir mekândır.

Türkistan önce elden gitti, sonra dilden. Orta Asya oldu. Elbette Türkistan Türklerindir denilirken Orta Asya herkese açık hâle geldi. Daha doğrusu Türklere kapalı oldu.

Arabistan önce elden gitti, sonra dilden. Orta Doğu oldu. Elbette Arabistan Araplarıdır denilirken Orta Doğu herkese açık hâle geldi. Daha doğrusu delik deşik oldu.

Peki, musikinin dil ile ne ilgisi var? Öyle ilgisi vardır ki. O bir habercidir. Sağ ve sağlıklı iken gönülden kaynar, dilden çağlar. Kulakta uğuldar, kalpte sızıldar. Kültürde ölümün ilk habercisi musikidir. Canın önce ayaktan çekilmesi gibi. Ağanın önce tavuklarının ölmesi gibi. Sonra mecazlar ölür, yani gündelik hayattaki deyimler. Sonra hafıza ölür, dil ölür, beyin ölür. Dolayısıyla millet ölür. Bu ölüm anladığımız ölüm değildir. Bu topraklarda Kızılırmak boyunda Hatti Dili, Çorum-Boğazköy’de Hitit Dili, Paflagonya (Kastamonu)’da Pala Dili, Kilikya (Çukurova’da) Luvi Dili, Güneydoğu Anadolu’da Hurri Dili, Tuşba (Van)’da Urartu Dili, Afyon-Dinar’da Frig Dili, Manisa-Gediz’de Lid Dili, Muğla’da Kar Dili, Pamfilya-Alanya’da Side Dili, Paşaeli’nde Thrak dili konuşuluyordu, artık konuşulmaz oldu. İnsanları başka dillerle kendilerini ifade ediyor oldu. Türklerin ana vatanlarında Kençek dili, Tohar Dili, Soğd Dili, Harezmi Dili, Argu Dili konuşuluyordu, artık konuşulmaz oldu.

Göçebeler bir yerden bir yere göç ederken lüzümlü eşyaları ile göçerler. Yatak yorgan beşik yiyecek kabı çadır ve din kitabı. Eski Türkçede metin diye bugün elimizdeki yadigârların yüzde doksanı dinî metinlerdir. Bir mevlid olan *çatik* din kitabıdır, bir nasihatname olan *sutra* din kitabıdır, *Tezkiretü’l-Evliyâ* din kitabıdır, *Kısâsu’l-Enbiyâ* din kitabıdır, akaid din kitabıdır, fıkıh din kitabıdır, siyer din kitabıdır.

Peki bu arada biz ne yaptık? Fabrika ayarlarımızla oynadık. Ondan sonra dil biliminde yeri olmayan ortak Türk dili hayallerini gördük, sayıklamalarını duyduk. Dilimiz zaten ortaktı, mektep vardı kendimiz yıktık okul yaptık. Uluğ Türkistan’dan ayrıldık Fransayla kaynaştık. Bütün Türkistan halkı ortak dilinde mektep derken biz koptuk. Şimdi ortak dil ile Türkistan halkı okulu mu kullanacak? Ortak dil arzusundakilerin kaçının kendisi veya evladı o ülkenin üniversitesinden mezun oldu? Kaçı çocuklarıyla yaz tatilini o ülkede geçirdi. Kaçı bir heves ve bir gayretle kiril veya Arap harflerini öğrendi. Bu işin psikolojik zemini hiç düşünüldü mü? Kiril harflerini de-ğiş-

tir, beni anla, beni kabul et mantığının arka planı hiç hesaba katıldı mı? Siz sizinle başbaşa kaldığınızda dinleyip huzur bulduğunuz kaç Özbek şarkısı biliyorsunuz? Kaç Kırgız yırını zevk alarak dinliyorsunuz? Kazak ayaktopu takımı Türk takımıyla yılda kaç müsabaka yapıyor? Birleşme isteyenlerin kaçı bu tavsiyeleri kendi heyecanları olarak tatbik sahasına çıkardı?

Annemizden öğrendiğimiz hayatı ve ömrü atıp anne sen Türkçe bilmiyormuşsun bundan sonra yaşam diyeceksin demek uzun dalga ve orta dalga yayınları kısa dalgadan vermek kısacası annemizle dalga geçmek değildir de nedir?

Yeni giren yabancı kelimelere karşılıklar aranması gerekirken ve bu gereklilik uzaktan seyredilirken eskiden beri kullandığımız ve dilimize girdiği ancak tapu kayıtlarında kalmış kelimelerle yazmamak Türk dilini kökten kazıma projesidir. Hayat ve ömür yerine yaşam, zaruri ve mecburi yerine zorunlu, cemi cümle hep yerine tüm, tabiat yerine doğa, şart yerine koşul bu projenin ürünüdür.

Mısra yerine dizeyi teklif etmenin devamı herhâlde girişe gire demekte biter.

Görmekten görev dayatılmışsa yolun karşılığı da mantıken yürümekten yürüy olacaktır herhâlde?

Dinini kaybeden neslin dilini kaybetmesi elzemdir. Din yoluyla dile giren kelimelere dokunursanız kendi büyük millet meclisinizi bombalayan pilotlar yetiştirirsiniz.

Dilimiz yabancı boyunduruğundan kurtarılır “kânun” atılırken “şubat”ın, “ağustos”un, “eylül”ün kılına dokunulmaması, manidar değil mi?

Okunması Katolik kilisesince yasak edilen kitapların listesi olan Latince indeks yerine niçin dizin demezler? *Mezamir*’de (26:6) geçen Latince lavabo yerine niçin yunak demezler? Yunanca alfabe yerine niçin abece demezler?

Bütün kelimesi Türkçe iken hassaten tedavülden düşürülüp tümde ısrar size bir şey anlatmıyor mu?

Bir zamanlar üç kıtada hükmü yürüyenler üç dilde şiir söyleyenler vardı. Şimdi üç tarafı denizle kuşatılmış bir yarımada kendi dilinde kendisini ifade edemeyen gençlerimiz var.

Üç dilli atalarımız işi yapana fail diyordu, sonra özne denilsin dendi. Sözlüğü açıp bakıyorsunuz. *Özne* ‘güvey’ demek. Niye yapan değil?

Borulardaki su bitmiş, şimdi uğultu geliyor demek bir gerçeği dillendirmekse de umutsuzluğu körüklemek değildir. Bir kök hücre hayattaysa Allah’tan umut kesilmez. Hiçbir şey için geç kalınmış değildir.

Atamızla aramızı açmağa anamızla bağımızı koparmağa kimse kendisini hak sahibi görmesin.

Atamız bizim atamız Türkümüz bizim Türkümüzdür. Atamızı anlamak ve Türkümüzü çıkırmak Ata Türkümüzü haykırmak bizim en tabii ülkümüzdür.

Tavuk yılı, 15 Mart 2017, 14:00 Çarşamba, Ankara

Türk Dil Kurumu Başkanı

Prof. Dr. Mustafa S. KAÇALIN